

ORDVAL SOM AVGÖR

En undersökning av dagstidningarnas avhumaniserande flyktingretorik

- ◆ **Medier har ett ansvar.** Medier har inte bara makten över vilken information som rapporteras, över vad och vem som granskas, utan också en stor makt över våra attityder. Mediers ordval och retorik påverkar oss, formar vår syn på saker och kan skapa breda förskjutningar i våra åskådningar. Hur självständiga vi än känner oss så påverkas våra idéer, vår människosyn och våra politiska ståndpunkter i stor utsträckning av hur medier väljer att porträttera verkligheten. Därför är det viktigt att undersöka hur svenska massmedier betraktar och benämner flyktingar. Mot bakgrund av detta undersöks fyra svenska tidningar: Svenska Dagbladet, Dagens Nyheter, Aftonbladet och Expressens rapportering om flyktingar. Undersökningsperioden är de två veckorna innan den 24 november 2015, då regeringen beslutar om ett "andrum" i svensk asylmottagning. > Sid 11
- ◆ **Orientalism.** Undersökningen baseras på två teorier. Det ena är Orientalism, föreställningen att Europa är världens centrum. Denna teori kommer från forskaren Edward Said och säger att européer har ett fortsatt kolonialt medvetande, trots att den koloniala eran tagit slut. Det här har lett till att människor från Mellanöstern har blivit klassificerade som "de andra". > Sid 15
- ◆ **Säkerhetisering är den andra** teorin, vilket är när en fråga presenteras som ett säkerhetshot. Sättet vi talar om och i vilken kontext, avgör samhällets attityder mot flyktingar. Ett humanitärt problem skapar medkänsla och får samhället att se på flyktingar som offer, medan ett säkerhetsproblem bidrar till rädsla för flyktingar, politisk exkludering och gör att flyktingar ses som brottslingar. > Sid 17

Om rapporten

Massmedier har makten över vilken information som rapporteras, vad och vem som granskas och makt över människors attity-

der. Hur självständiga vi än känner oss så påverkas våra idéer och vår människosyn, i stor utsträckning av hur massmedier väljer att porträttera verkligheten. Mot bakgrund av detta undersöks hur fyra svenska tidningar: SvD, DN, Aftonbladet och Expressen, betraktar och benämner flyktingar under perioden 12–25 november.

Författare: Sirin Kara
Torsten Kjellgren

Ladda ner hela rapporten här:
tankesmedjantiden.se

- ◆ **Flyktingar är inte illegala.** Flyktingkonvention, som 145 länder har skrivit under, gör det fullkomligt klart att flyktingar varken är illegala eller brottslingar. En flykting är, enligt artikel 1 i konventionen, en person som: "i välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, religion, nationalitet, tillhörighet till en viss samhällsgrupp eller politisk åskådning befinner sig utanför det land, där han eller hon är medborgare, och som på grund av denna fruktan inte kan eller vill återvända dit." En flykting är alltså en person som på dessa grunder har korsat en landsgräns. Denna gränsöverskridning är därför ingenting brottsligt (artikel 31). Om en person som anser sig vara flykting vill söka skydd (asyl) i det nya landet, har mottagarlandet en skyldighet att pröva personens ansökan (artikel 33). För hur ska mottagarlandet annars kunna säkerhetsställa att man inte skickar tillbaka en människa till ett land där hen fruktar för sitt liv? > Sid 13
- ◆ **Hur avhumaniseras flyktingar?** Majoriteten av de flyktingar som har kommit till Sverige den senaste tiden kommer ursprungligen från fyra länder: Syrien, Afghanistan, Irak och Iran. Om det sker en avhumanisering av flyktingar är det rimligt att tro att det är just dessa grupper som blir utsatta. Ett sätt att legitimera säkerhetsiseringen av flyktingar är genom att ständigt klassificera dem som "de andra", någonting avvikande, mystiskt och oberäkneligt. Ofta beskrivs flyktingar som samhällsutnyttjare och som organiserade. Deras kultur är annorlunda, de är muslimer och de förstår sig inte på Europas värderingar och normer. För att en fråga eller ett problem ska bli ett "säkerhetsproblem" behöver det inte nödvändigtvis uttryckas som ett direkt hot. Begreppet "säkerhet" behöver heller inte uttalas direkt. Istället bidrar ord som "osäker", "våld", "konflikt" och "krig" till säkerhetsiseringen. I fråga om flyktingar bidrar ord som "il/legal", "in/stabil", "o/kontrollerad" och "ir/reguljär" till säkerhetsisering av flyktingar. > Sid 18
- ◆ **Kris för vem?** Det rådde inget tvivel i tidningarnas rapportering om att det var Sverige som led av "kris", inte flyktingarna. Ordet "flyktingkris" användes totalt 146 gånger, i genomsnitt 10 gånger per dag. Av de 76 artiklar som stod under temat "Flyktingkrisen" handlade enbart två om "krisen" utanför Sverige. > Sid 27
- ◆ **Två sakfrågor dominerar nyhetsflödet.** Under undersökningsperioden dominerades nyhetsflödet av två ämnen: "Flyktingkrisen" och terrorattentaten i Paris. Det senare tog nästan över och antalet artiklar om flyktingar minskade drastiskt. Trots det hittades totalt 115 artiklar om flyktingar, i de fyra tidningarna, under perioden som undersöktes. > Sid 28
- ◆ **De undersökta tidningarna avhumaniserar flyktingar** och har antagit samma problemformulering som beslutsfattarna. Flera uttryck som avhumaniserar flyktingar hittades. Bland dessa ord fanns "illegal", "våg", "tryck" och "kollaps". Allra sämst var DN i antalet registrerade uttryck. Trots att DN och SvD hade en liknan-

de nyhetsbevakning om "flyktingkrisen", med 33 artiklar för SvD och 39 för DN, registrerades nästan tre gånger så många avhumaniserande ord i DN som i SvD. Expressen hade, om man tar bort ordet "flyktingkris", nästintill dubbelt så många avhumaniserande ord som Aftonbladet. > Sid 29

- ◆ **De okontrollerade migrantströmmarna.** En tendens var att ordet "ström", som i "flyktingström", användes så ofta att det nästan inte längre går att förknippa det med något bra. Samtidigt såg vi att ordet "kontroll" användes allt mer. Slutligen beskrevs flyktingar ibland som "migranter", vilket kan framhäva bilden av en person som vill pröva lyckan i ett nytt land snarare än någon som flyr för sitt liv. På så vis kan det bli enklare att legitimera stängda gränser. > Sid 32–36
- ◆ **Kan medier påverka, i så fall hur?** Rapporterade de undersökta tidningarna bara det som sades av beslutsfattare eller fanns det vissa grundantaganden? Har de bara antagit politikernas problemformulering om flyktingar? Eller har de själva bidragit till att avhumanisera flyktingar? Vi föreslår att man lägger agendan utanför det så kallade "nödläget". Man kan helt enkelt strunta i ord som "hot", "kollaps" och "belastning". Varför inte använda "ansvarsfördelning" istället för "belastning"? Eller "flyktingar" istället för "flyktingkrisen"? > Sid 45